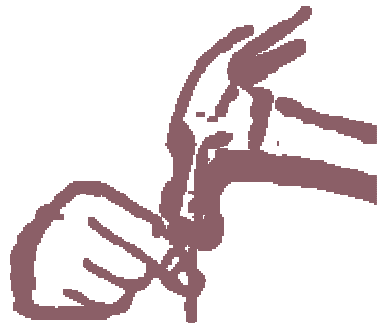

Meeden Uitwerking Dorpsvisie

Meeden, Gemeente Menterwolde Uitwerking Dorpsvisie

De dorpsadviescommissie Meeden

onder leiding van
Letitia van der Merwe

LVM landschapsatelier.

September 2007

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Ruimtelijke Analyse	5
Lagenbenadering	6
Aardkundige Ondergrond.....	7
De groene laag.....	8
De menslaag	8
Visueel ruimtelijk aspect	11
Het functionele aspect	14
3. Uitwerking Dorpsvisie	15
Ruimtelijke Draggers.....	16
Identiteit van Meeden	17
Dorpsuitbreiding.....	18
Dorpscentrum.....	19
Verkeer en dorpsentree's.....	20
Milieu, ecologie en recreatie.....	22
Uitwerkingsplannen	23

1. Inleiding

Voor u ligt het resultaat van een creatief proces dat zich heeft voltrokken in de eerste helft van het jaar 2007. Deelnemers aan dit proces waren de leden van de dorpsadviescommissie onder leiding van Letitia van der Merwe (LVM landschapsatelier). Wij zijn dit proces aangegaan om de dorpsvisie van Meeden verder uit te werken en een notitie op te stellen voor de gemeente Menterwolde. Het resultaat is een bondig rapport met veel verduidelijkend beeldmateriaal. Over de inhoud van het rapport is lang gediscussieerd in een aantal bijeenkomsten waarbij telkens één thema de nadruk kreeg. De thema's waren "de cultuurhistorie", "het verkeer", "het centrum & de dorpsuitbreiding" en "de dorpsinrichting". Deze werkmethode is als bijzonder nuttig ervaren. De kennis en wensen van de leden zijn de basis voor de discussies geweest en de tijd tussen de bijeenkomsten hebben wij gebruikt om nieuwe ideeën te laten bezinken. Zo doende hebben de leden zelf een degelijk stuk werk gemaakt onder professionele begeleiding.

Deze uitwerkingsnotitie is een directe vertaling van de uitgangspunten van de dorpsvisie. De informatie daarin wordt in dit rapport niet herhaald. Het is daarom belangrijk om beide documenten samen te lezen.

Werkgroep dorpsadviescommissie:

Aize Tolsma (voorzitter)

Henk Plenter (secretaris)

Piet Emmens

Diana Halmingh

Marinus Hoogland

Ayesha Jetten

Rinus Lokerse

Margot Poppen

Daan van de Wege

Met dank aan:

Andrea Post (Dorpsbeheerder)

Jan Enno de Jong voor verkeersadvies (Provincie Groningen)

Otto Knottnerus en Nick Kieft voor historisch kaartmateriaal (Historische Kring Menterwolde)

Achtergronddocumentatie

Dorpsvisie, 2006 (Bügel Hajema).

Bouwstenen voor de dorpsvisie Meeden 2015 (dorpsadviescommissie, 2005)

Historische kaarten; Topografische kaarten en Google Earth

GBKN (Gemeente Menterwolde)

Landschappelijke woonconcepten voor het Hogeland, Noord-Groningen (Bureau Middelkoop, Haarlem, april 2002)

2. Ruimtelijke Analyse

De ruimtelijke analyse wordt gedaan aan de hand van de lagenbenadering en de wordingsgeschiedenis van het landschap.

Het verhaal begint bij de aardkundige ondergrond, gevolgd in de tijd door de biotische processen en uiteindelijk de cultuurhistorische (antropogene) ontginning van het landschap. De visueel-ruimtelijke analyse geeft een waardering van de huidige zichtbare elementen van het landschap. Voor de toekomst moeten we vooral kijken naar het gewenste functioneren van het dorp en omgeving.

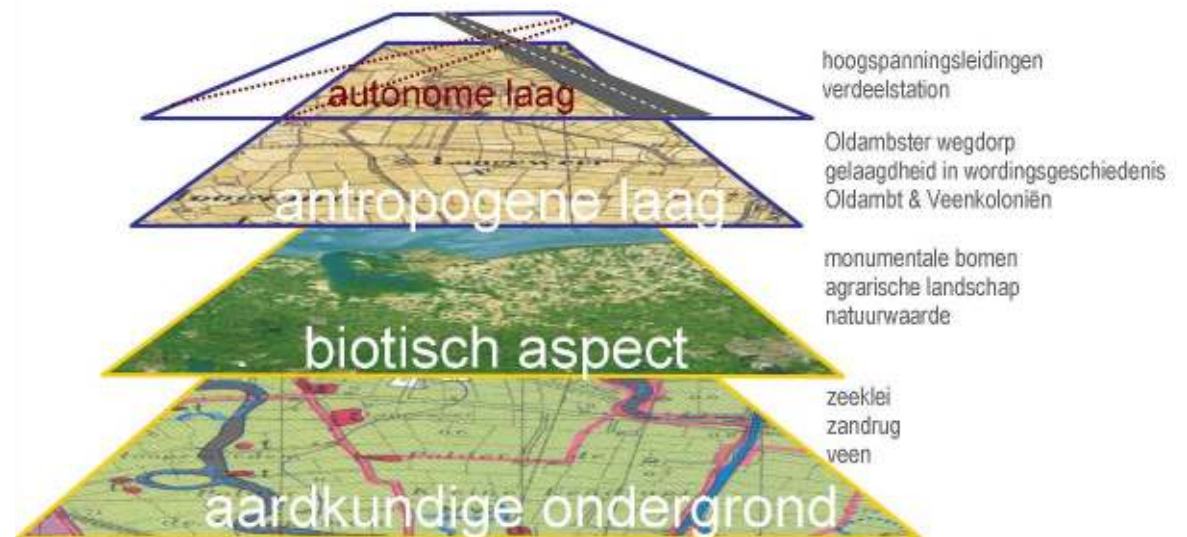

Het verleden dient als inspiratiebron voor de toekomst

Lagenbenadering

Het landschap wordt als een complex samenhangend geheel waargenomen. Door het huidige landschap te bestuderen aan de hand van zijn wordingsgeschiedenis wordt het verhaal van het landschap duidelijker. Hierbij kijken we zover in het verleden terug als voor het begrijpen van het hedendaagse landschap nodig is. Om de samenhang duidelijk te kunnen maken kan de opbouw aan de hand van lagen en aspecten beschreven worden. De lagenbenadering gaat ervan uit dat het landschap opgebouwd is uit drie lagen:

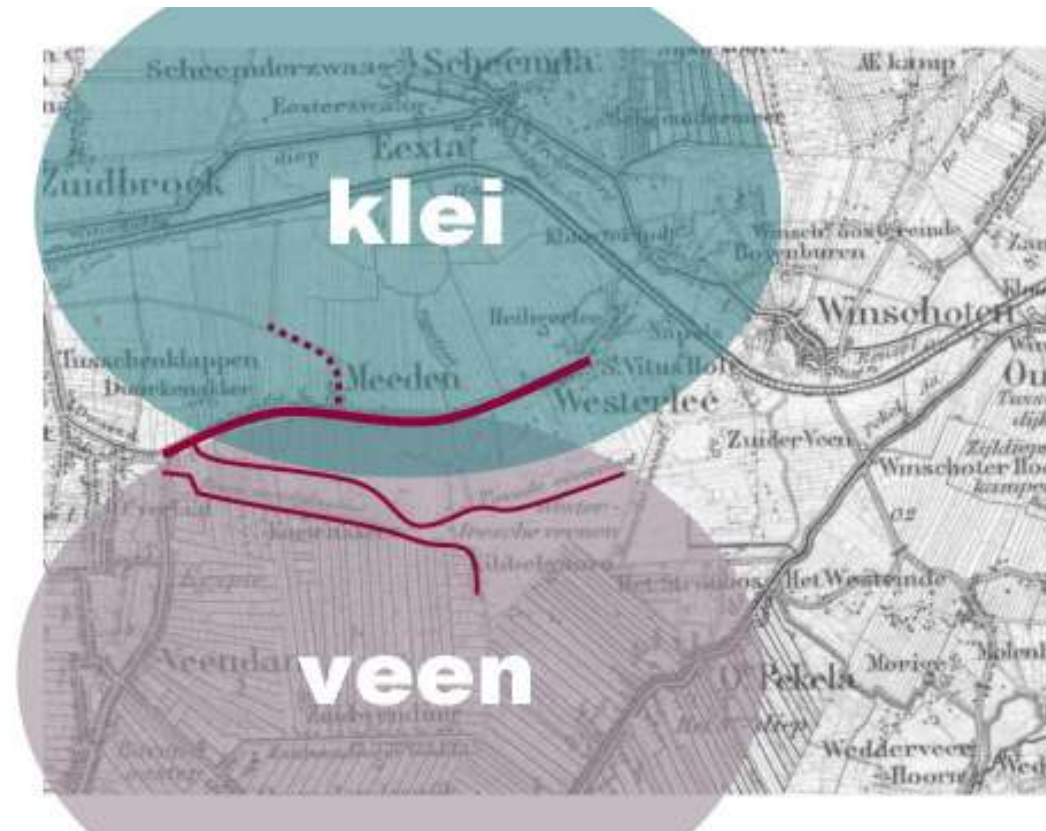
- de aardkundige ondergrond (abiotische aspect);
- de groene laag (biotische of ecologische aspect);
- en de menslaag (antropogene patronen)

Ruimtelijke analyse lagenbenadering

Aardkundige Ondergrond

Ten noorden van het dorp bestaat de aardkundige ondergrond uit verschillende lagen zeelei. Deze zijn gevormd ten tijde van de Dollardinbraken. Ten zuiden bestaat het uit resten veengrond en de Pleistocene ondergrond van zand. Tussenin ligt een zandrug.

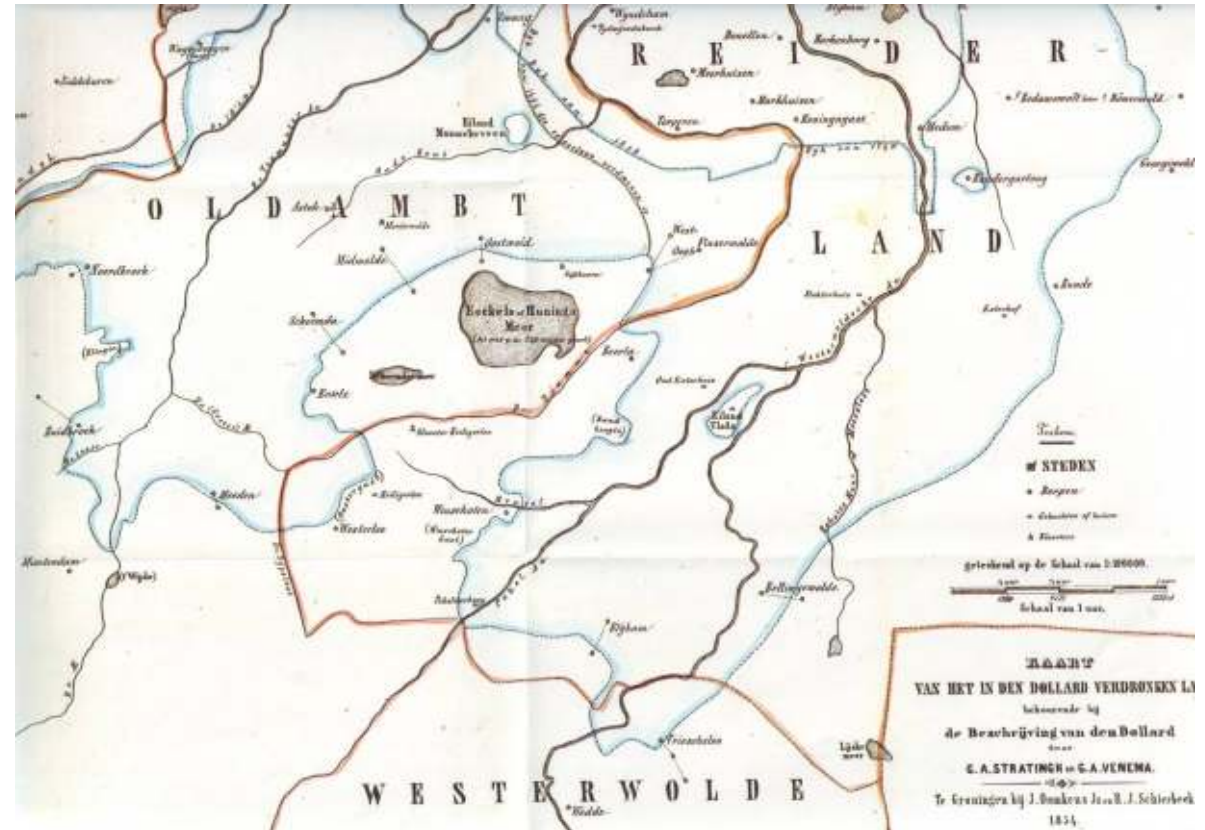
De aardkundige ondergrond

De groene laag

Volgens het natuurloket Meeden is de omgeving belangrijk voor water- en broedvogels. Sinds de ruilverkavelingen zijn kleine bospartijen aangeplant. Deze hebben onderling geen goede ecologische verbindingen.

De menslaag

De wordingsgeschiedenis is heel erg verbonden met het hele gebied van de Oldambt en de Dollardinbraken. Op de kaart “verdronken Land van 1854 is met een lijntje aangegeven welke dorpjes (zogenaamd) verdronken zijn in de Oldambt en het Reiderland. Meeden is de meest zuidelijk gelegen van deze verdronken dorpjes aan de rand van de Oldambt.

Verdronken land 1854

Oude Toponiemen

Meeden, Meden (1391), Avermieden (1435), Mede (1498), Medum (1506), Exterigamedum (1506), up de Mieden (1579).

Aeweg, E wegh, Legeweg, Bommelarije Boelderie, Botterkampe Bottervenne, Buermandeheerd, bij de Buitenhusen, Cingelsloot, Fekamp, Pastoriegare, de Glimmen Husen, de blancke Grafte, de Bovenwegh, Hoogheweg over het loegh, Hasekamp, Holterie, Holtkamp Oltcampe, de Kayen, Kajunge, Kaijenvenne, Benedenweg, Mastbroeck, Meeneweg, olde Mollers Campe, Mollenkluft, Reneke groepe, Zijdsloot, Smidtskamp, Syppenvenne, Tebbeheert, Tiddingeheerd, olde Vehndijck, Vicarije, Westeracker.

Het “nieuwe” Meeden ontwikkelde zich op deze zandrug aan weerszijden van de Hereweg, naar het noorden door inpoldering en naar het zuiden door vervening (turfwinning). Parallel aan de Hereweg ontstonden de Beneden- en Boven Veenloten in het veen. Dwars daarop ontstond een opstreckende verkaveling met lange smalle percelen. Deze ontginningspatronen zijn duidelijk te zien op de topografische kaart van 1900.

Meeden topografie rond 1900

Visueel ruimtelijk aspect

De huidige identiteit ontstaat door de samenhang van

- kennis over de wordingsgeschiedenis,
- het uiterlijk van het dorp en zijn omgeving
- de couleur locale (de optelsom van persoonlijke beelden en verhalen).

De afleesbaarheid van de wordingsgeschiedenis van Meeden is door recente ontwikkelingen sterk genivelleerd. Door de ruilverkavelingen zijn vele sloten gedempt waardoor de smalle opstreckende verkavelingspatronen zo goed als verdwenen zijn. Ook het verschil tussen de twee landschapstypes, het zeeleigebied en veenontginning is nauwelijks meer waarneembaar.

Opmerkingen over de identiteit van Meeden tijdens de themabijeenkomsten

positieve gevoelens:

veilig; ontspannen; “dorp leeft mee”; mooi; vrij; vertoeven; overzichtelijk.

negatieve gevoelens:

“ontmoedigd door verandervrees”; levensgevaarlijk; verkeersfrustratie; verdeeldheid;

verwachtingen van proces:

voorstellen voor korte, middellange en lange termijn verfijnen; uniek product; verkeersproblemen aanpakken; bindende leidraad voor bevolking & organisaties; oude fundering van prachtig dorp terug; niet boem ding ding, maar tingeling ting!

Karakter/identiteit van het dorp

lang gerekt Oldambtster wegdorp;

lint breekt open naar noord en zuid; agrarische omgeving; wisselend decor;

rijkdom in monumentale architectuur; kleuren van seizoenen;

Badweg en Burgemeester Venemastraat; brokjes ontwikkeling;

Boven Veensloot verloren identiteit.

Na de ruilverkavelingen zijn strookjes bos aangeplant die weinig relatie hebben met deze ontginningspatronen. Toch wordt het groen van Meeden ontzettend gewaardeerd, mede vanwege de esthetische waarde en ecologische en recreatieve functies. De Hereweg laat de glorie van de 19^e eeuw nog zien. Prachtige monumentale boerderijen worden afgewisseld met (soms minder mooie) gebouwen uit latere periodes. Vooral het dorps huis is een doorn in het oog.

Twee elementen van de autonome laag, namelijk de rijksweg N33 en het Tennet verdeelstation, hebben een beeldbepalende invloed op Meeden. De aansluiting van de Hereweg op de N33 is met een rare kronkel opgelost. Het verdeelstation met zijn hoogspanningsleidingen die in alle richtingen uitstrekken is voor menig bewoner storend. Toch zijn deze elementen minder afbrekend voor de identiteit van Meeden dan op het eerste gezicht lijkt. Veel belangrijker is een onderkenning van de unieke ruimtelijke waarden van het dorp. Dit betekent dat de inpassing van nieuwe functies en elementen in evenwicht met de oude moeten zijn.

Het functionele aspect

De dorpsvisie heeft betrekking op de toekomst. De bewoners willen met een weldoordacht wensbeeld voor de toekomst graag sturing geven aan de ruimtelijke ontwikkelingen in hun dorp. Voor een duurzaam plan is het nodig dat de wordingsgeschiedenis als inspiratiebron, de huidige beleving en de mogelijke toekomstige functies en ontwikkelingen een evenwicht gaan vormen.

Het wensbeeld is verwoord in de dorpsvisie. Dit hangt samen met een verandering in het functionele aspect. Er is heel sterke behoefte aan een zelfstandig dorp met alle nodige voorzieningen wat betreft zorg, woningbouw, educatieve en recreatieve functies en verkeersveiligheid. Bovendien heeft men een verhoogd besef van natuurwaarde, cultuurhistorie en esthetiek. Dit zal in de toekomst alleen maar toenemen. Het landbouwkundige gebruik van het land zal deels afnemen terwijl de “verpaarding” toeneemt en zo ook de natuurontwikkeling. Deze ontwikkelingen vragen om flexibele inrichting van voorzieningen. Duurzame plannen blijven het evenwicht opzoeken door vanuit verschillende behoeften oplossingen te vinden en de keuzes die gemaakt worden goed te onderbouwen.

3. Uitwerking Dorpsvisie

De uitwerking van de dorpsvisie is een vertaalslag van de (relatief) abstracte uitgangspunten van de visie naar concrete voorstellen. Die uitwerkingsplannen zijn achter in dit document te vinden. Dit bestaat uit twee plannen, één voor de omgeving van het dorp en één voor het centrum. In de toelichting is een aantal verduidelijkende schetsen opgenomen.

De uitgangspunten van de dorpsvisie waren sturend voor de uitwerking. In een opzicht wijkt de uitwerking af hiervan. Door de wordingsgeschiedenis nauwlettend te bestuderen zijn wij tot de conclusie gekomen dat de bewoningslinten dwars op de Hereweg afbreuk doen aan de identiteit van Meeden als lintdorp. Dit voortschrijdend inzicht heeft aanleiding gegeven tot andere zoekgebieden voor woningbouw en wordt in de volgende paragrafen behandeld.

Visie

Meeden is en blijft een compleet dorp.

Uitgangspunten

Behouden karakteristieke bebouwingslint Hereweg.

Meeden als compleet dorp behouden en versterken.

Versterken van recreatieve mogelijkheden.

Verbeteren van het centrum van het dorp

Opwaarderen uitstraling entree Meeden vanaf N33

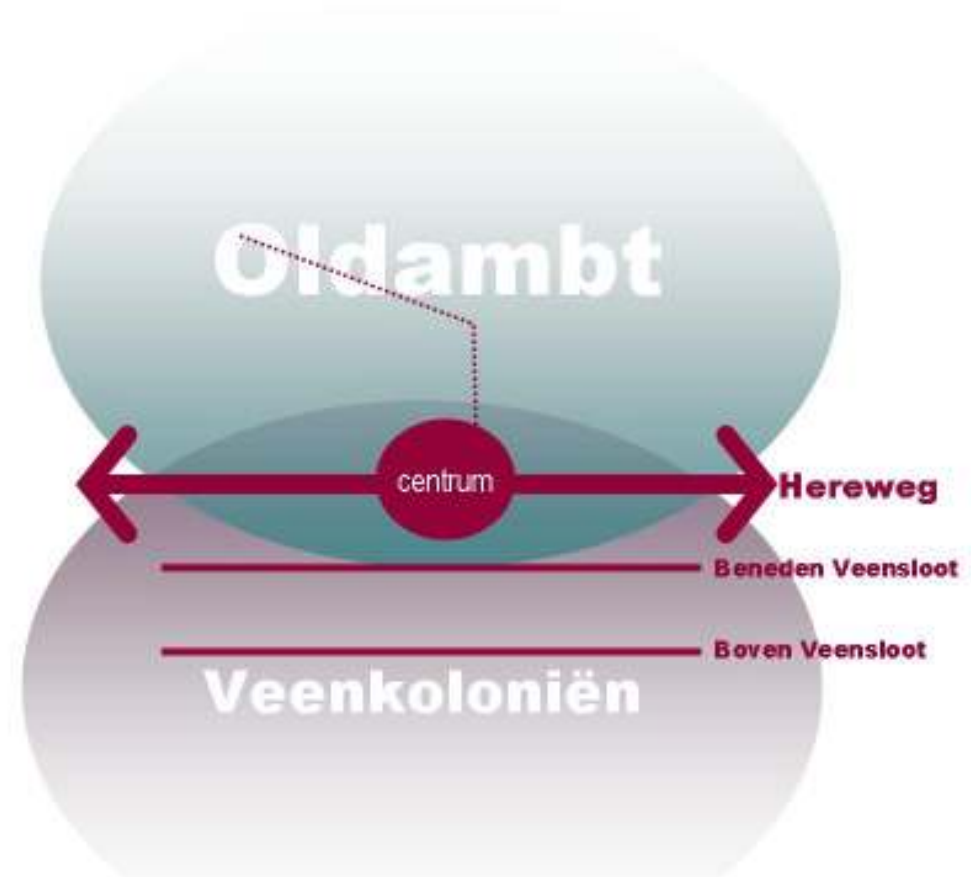
Verminderen verkeersproblematiek.

Ruimtelijke Dragere

De ruimtelijke dragere zijn de dragende structuren van een gebied. In het geval van Meeden is de Hereweg op de zandrug beeldbepalend voor het dorp. Niet alleen is het de primaire ontginningsas, het is ook van ver uit de omgeving zichtbaar. Onderdeel van de Hereweg is het centrum en het verdronken Oude Meeden. Deze lijn van het Oude Meeden is niet goed waarneembaar in het veld, maar wel nog op luchtfoto's. Bovendien zijn in het bodemarchief nog oude sporen als funderingen en artefacten waarneembaar.

Secundair aan de hoofdas zijn de twee veensloten. Deze sloten zijn van een latere ontginningsperiode.

De onderleggers van deze lijnelementen zijn de landschapontginningsstypes, namelijk het Oldambt en de Veenkoloniën.

De Ruimtelijke Dragere, schematisch voorgesteld

Identiteit van Meeden

Voor de toekomstige identiteit van Meeden is het belangrijk dat de subtiele verschillen in karakter van elke ruimtelijke drager benadrukt wordt (zie schets hiernaast).

De Hereweg heeft het monumentaal karakter van een Oldambster wegdorp en laat de glorie van de 19^e eeuw nog zien. Het wordt bepaald door een dichte bebouwing van statige boerderijen en twee kerken, afgewisseld met kleinere woningen. Af en toe laat de bouwmassa ruimte voor het doorkijken naar het open landschap van het achterliggende land van de Oldambt aan de noordzijde en de Veenkoloniën aan de zuidzijde. Als hoofdader van het dorp concentreren de meeste voorzieningen zich aan de Hereweg rond het centrum.

De Beneden Veensloot heeft een kleinschaliger, half-open karakter en agrarische omgeving. De boerderijtjes zijn vaak afgeleiden van de monumentale boerderijen aan de Hereweg.

De Boven Veensloot heeft een grootschalig, open agrarisch karakter. De boerderijen zijn groter en vaak gemoderniseerd.

De identiteit van de Ruimtelijke Dragere

Dorpsuitbreiding

Een van de uitgangspunten van de visie is dat Meeden een compleet dorp moet blijven en daarom onder andere nieuwe woningen nodig heeft. Voor de seniorenwoningen is een ligging in het centrum dicht bij de voorzieningen noodzakelijk. Woningen voor starters en gezinnen kunnen verder van het centrum gebouwd worden.

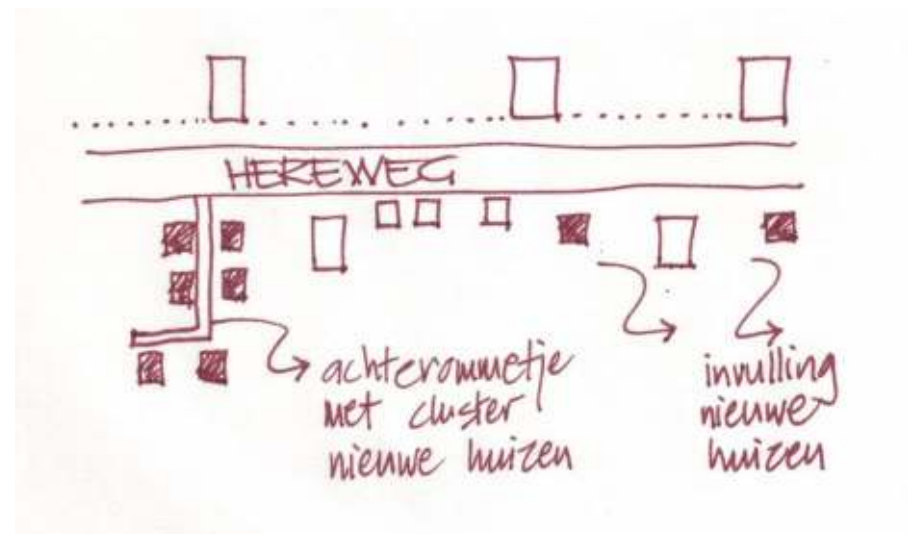
Voor de seniorenwoningen kunnen bestaande gebouwen aangewend worden om (zelfvoorzienend) appartementen te creëren. Bureau Middelkoop geeft in het rapport Landschappelijke woonconcepten voor het Hogeland, Noord-Groningen (Haarlem, april 2002) mooie voorbeelden van het hergebruik van bestaande gebouwen. Verder is dicht bij het centrum behoefte aan een zorgcentrum voor bejaarden. Dit kan gecombineerd worden met een multifunctioneel centrum (zie Dorpscentrum).

In de dorpsvisie (Bügel Hajema) wordt voorgesteld nieuwe bebouwingslinten dwars op de Hereweg te creëren. Wij zijn er echter van overtuigd dat het beter is de ruimtelijke dragers als uitgangspunt te gebruiken en de mogelijkheden hiervan te benutten. Dit willen we doen door woningen toe te voegen in de ruimtelijke dragers Hereweg en Beneden Veensloot. Hiermee wordt de ontstaansgeschiedenis van Meeden gebruikt om de identiteit te versterken.

Aan de Hereweg zijn een aantal locaties waar gebouwen opgeknapt kunnen worden of lege kavels bebouwd kunnen worden. Deze locaties worden aangegeven op het uitwerkingsplan. Bovendien is er een drietal plaatsen waar op kleine schaal een insteek vanaf de Hereweg naar een cluster van huizen leidt. Dit idee van een "achterommetje" past in het karakter van de Hereweg.

Aan de Beneden Veensloot is ruimte voor verdichting in bebouwing en kleinschalige hobbyboerderijen. Hiermee wordt het karakter niet aangetast omdat dit een Hereweg in het klein is. De Boven Veensloot biedt echter geen mogelijkheden voor het invullen met nieuwe huizen. Hier moet juist het open karakter behouden worden en mogelijkheden geboden worden voor schaalvergroting van boerenbedrijven. Aan de Burgemeester Venemaweg bestaat op een aantal plaatsen de mogelijkheid voor nieuwbouw omdat het een verdere invulling van een bestaand lint is en geen nieuwe lint.

Op de genoemde zoeklocaties kan een veertigtal nieuwe woningen gecreëerd worden voor jong en oud.

Schets achterommetje en invulling nieuwe huizen

Dorpscentrum

Zie uitwerkingsplan Dorpscentrum

Het centrum is het hart van het dorp en de toekomstige inrichting moet dit ook uitstralen. Omdat de kerken beeldbepalend zijn voor het dorp zijn de zichtlijnen naar de kerken belangrijk. Voor zo ver mogelijk worden deze zichtlijnen open of transparant gehouden. Het centrum wordt als het ware omarmd door de twee kerken. Hiervoor moet het oude kerkpad worden hersteld.

De ruimte rond het multifunctionele centrum krijgt een bijzondere inrichting met plaveisel en groen. Het plaveisel wordt doorgetrokken tot op de weg, waardoor dorpsplein en weg bij elkaar horen. Een strakke rij bomen accentueert het plein in de lengterichting. Het is niet de bedoeling om een Drentse brink na te doen, wel om een eigentijds Oldambtster dorpsplein te creëren. De wens is in het centrum een multifunctioneel centrum op te richten met een aantal functies onder één dak. (Zie kader). De voorgevel van dit gebouw ligt op de boerderijlijn. Deze lijn komt overeen met de voorgevels van de monumentale boerderijen. Dit centrum is beeldbepalend voor het dorp. Het is daarom belangrijk dat de architectuur heel goed ingepast wordt. Het liefst een eigentijds gebouw, bescheiden in vorm en materiaalgebruik, waardoor de beide kerken een hogere hiërarchie in vormtaal behouden.

Multifunctioneel centrum:
basisscholen (brede school?); peuterspeelzaal & crèche
seniorenappartementen
multifunctioneel ontmoetingscentrum
zorgvoorzieningen/gezondheidscentrum
bibliotheek - steunpunten
supermarkt & kapper

Nieuwe woningbouwlocaties in het centrum worden vooral tussen de huidige bebouwing ingepast. Verder worden waardevolle oude gebouwen hergebruikt, bijvoorbeeld de graansilo of boerderijen. Buiten het centrum geldt dat zoeklocaties voor nieuwe bebouwing vooral tussen de huidige bebouwing ingepast worden.

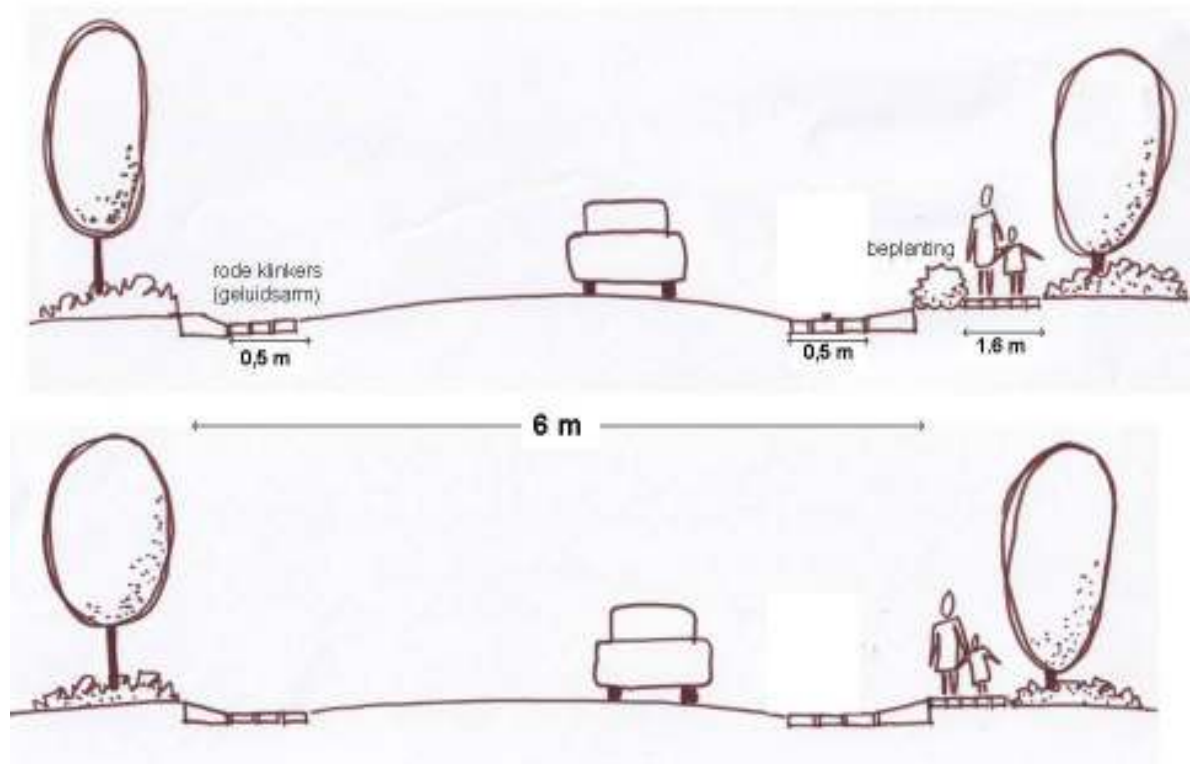
Om de locatie van het Oude Meeden te markeren wordt voorgesteld een kunstwerk in het landschap te creëren. Het kunstwerk kan het beste een abstracte vormgeving hebben, bijvoorbeeld een lichtinstallatie. Dit accentueert enerzijds het feit dat het oude dorp verborgen ligt en anderzijds biedt het gebruik van moderne techniek en materiaal een mooi contrast met het authentieke. Een bijkomend voordeel is dat lichtmasten gemakkelijk te plaatsen zijn op eigendom van waterschap en gemeente. Op deze manier heeft een particuliere agrariër geen last van het kunstobject op zijn land. Het is belangrijk dat bij de uitvoering het bodemarchief niet verstoord wordt.

Verkeer en dorpsentree's

Zie uitwerkingsplan Dorpscentrum en Dorpsomgeving

De verkeersveiligheid van het centrum is een belangrijk aspect van de beleving van Meeden als een aangenaam en veilig dorp. De ideeën van Shared Space zijn met Jan Enno de Jong (Provincie Groningen) doorgesproken. De principes hier achter zijn dat autoverkeer niet de nadruk moet krijgen bij de vormgeving van het wegprofiel en oppervlak. De weg wordt in samenhang met alle verkeersstromen en de omgeving ontworpen. Verkeersstromen maken zo veel mogelijk ongescheiden van hetzelfde wegoppervlak gebruik. Bovendien moet de vormgeving het verlangde gedrag sturen door bijvoorbeeld duidelijke verschillen in snelheidsgrenzen aan te geven.

In de uitwerking worden op vier plaatsen in het centrum een 30km/h zone aangegeven. De Hereweg wordt over de volle lengte met een halve meter versmald van 6,5m tot 6m. (Zie wegprofielen). De weg wordt optisch versmald door aan weerszijden van het asfalt een strook met geluidsarme rode klinkers, met daarnaast een schuine trottoirband. De stoep wordt met tegels verbreed tot 1.6m.

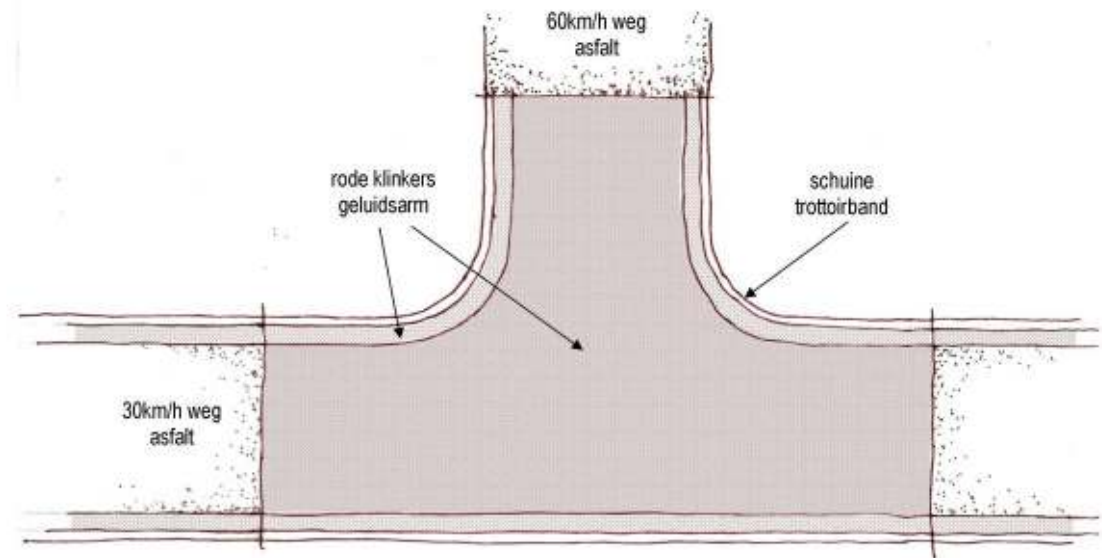

Wegprofielen

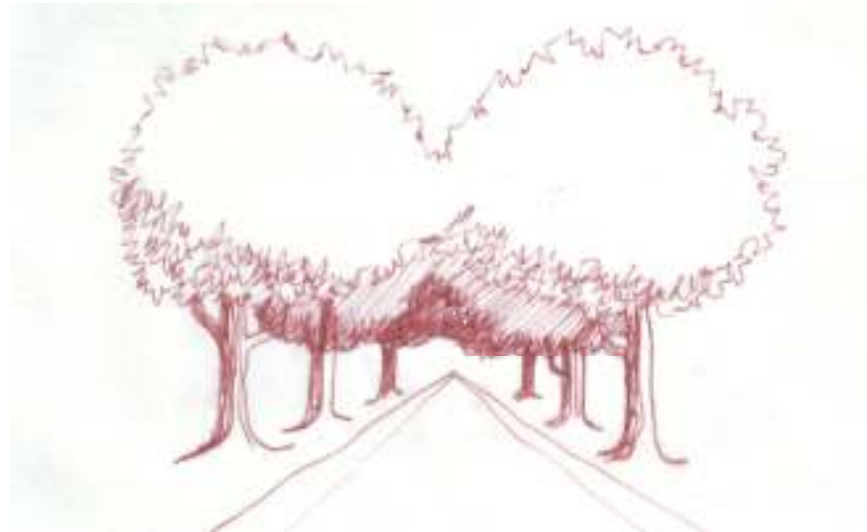
Drempels worden verwijderd en zo ook de middenstreep. Er zijn geen voorrangswegen meer. Alle kruisingen in de bebouwde kom worden geheel met rode klinkers ingericht (zie schets).

Om de automobilist verder te attenderen op bijzonderheden naast de weg komen op twee plaatsen kunstobjecten in het asfalt te liggen. Deze zijn een esculaap bij de dokter en een symbool van kindervoetgangers bij de school. Buiten de 30km-zone is op het plan aangegeven waar een beperking van onderscheidenlijk 50km/h en 60km/h geldt.

De dorpsentrees worden heel sober vormgegeven. Bij de entree aan de westzijde worden de storende reclameborden weggehaald. Bij de entrees aan de Hereweg worden twee rijen van drie rode beuken als poort tot het dorp aangeplant. Overal waar de grens ligt van de bebouwde kom worden naamborden geplaatst, zonodig verplaatst. Deze nieuwe posities worden op het uitwerkingsplan aangegeven.

Inrichting kruising

Poort Rode Beuken

Milieu, ecologie en recreatie

Zie uitwerkingsplan Dorpsomgeving

De natuurwaarde van Meeden krijgt in de toekomst veel meer aandacht. Een ecologische bewustwording wordt onder bewoners aangemoedigd door, bijvoorbeeld, een inventarisatie van soorten en natuureducatie.

De bestaande bosjes worden onderling verbonden met ecologische verbindingszones zodat dieren zich makkelijker kunnen verplaatsen. Deze verbindingen zijn op het plan aangegeven. Een aantal inrichtingsmaatregelen om deze verbindingen te verbeteren zijn:

- diervriendelijke oevers aan de watergangen;
- maaibeheer in de wegbermen afgestemd op het broedseizoen;
- het creëren van rust en stilte in deze stroken door, bijvoorbeeld, de ontmoediging van honden.

In overleg met Rijkswaterstaat wordt tegen de rijksweg 33 een geluidswal aangelegd bij verdubbeling van deze weg.

Aan de zuidzijde van de Boven Veensloot wordt een ruiterspad aangelegd, eventueel in aansluiting op die van Westerlee. De route op het plan is indicatief.

Luchtfoto Google Earth

Uitwerkingsplannen

- Dorpsomgeving
- Dorpscentrum

